

2015 ел 17 декабрь № 18
Сарман муниципаль районы
Жәлил шәһәр тибындагы
поселогы советы карары
нигезендә кабул ителде.

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль
районының «Жәлил шәһәр
тибындагы поселогы»
муниципаль берәмлеге
башлыгы, Татарстан
Республикасы Сарман
муниципаль районының
«Жәлил шәһәр тибындагы
поселогы» муниципаль
берәмлеге Советы Рәисе

-----Р.Ә. Кәримов

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Жәлил шәһәр
тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге уставы яңа редакциядә

«Жәлил поселогы»

I бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 маддә. Шәһәр жирлегә һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Жәлил шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге шәһәр жирлегә статусына ия.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме: Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Жәлил шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге (алга таба текст буенча – жирлек). Кыскартылган исем – «Жәлил поселогы».
3. Жирлек Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы составына керә.

2 маддә. Жирлекнең территорияль корылышы

1. Жирлек территориясе составына Жәлил шәһәр тибындагы поселогы, Габдрахман авылы, Кызыл Бакча авылы, Яңа Минзәләбаш авылы керә;
2. Жирлек административ үзәге-Жәлил шәһәр тибындагы поселогы. Административ үзәкнең урнашкан урыны: 423368, Татарстан Республикасы, Сарман районы, Жәлил поселогы
3. Жирлек чикләре «Сарман муниципаль районы «муниципаль берәмлегенң һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренң территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 39-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Жирлек территориясе составына милекчелек формасына һәм максатчан билгеләнешенә бәйсез рәвештәге жирләр керә
5. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү халык, жирле үзидарә органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәнәе оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба – «Россия Федерациясендә жирле үзидарәнәе оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон) нигезендә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

3 маддә. Жирлекнең рәсми символлары

1. Жирлек үз тарихи, мәдәни һәм башка жирле традицияләр һәм үзенчәлекләренә чагылдыра торган герб булдыру хокукына ия.
2. Жирлек гербының тасвирламасы жирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.
3. Жирлек гербының сурәте жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының мөһере, бланклары һәм башка рәсми документларында, жирлек Советының утырышлар залында, жирлек башлыгының эш кабинетында урнаштырыла. Жирлек гербын рәсми рәвештә күрсәтүнең башка очраklары жирлек Советы карары белән билгеләнә.
4. Жирлек гербы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

5. Жирлек шулай ук жирле үзидарә вәкиллекле органының хокукый актлары яисә муниципаль берәмлек башлыгы карарлары белән билгеләнә торган башка рәсми символикага (аерымлык билгеләре һәм аерымлык билгеләре) ия булырга мөмкин.

4 маддә. Жирлек халкы һәм халкы

1. Жирлектә яшәүчеләр Россия Федерациясе гражданны (алга таба-гражданны), жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче гражданны.

2. Жирлектә яшәүчеләр һәм яшәү урыны булган башка гражданны.

5 маддә. Гражданнының жирлектә жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Жирлектә үзидарә референдум, сайлаулар һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләре юлы белән, шулай ук әлеге Уставта каралган жирле үзидарәнең сайланулы һәм башка органны аша аның гражданны тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Жирле референдум һәм муниципаль сайлаулар гражданнының ихтыяр белдерүенең иң югары чагылышы булып тора.

3. Сайлау хокукына ия гражданны жирле үзидарәне турыдан-туры да, женес, раса, милләт, тел, происхождения, мөлкәти һәм вазифа хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ижтимагый берләшмәләргә кагылышлы булуына карамастан, үз вәкилләре аша да бертигез хокукы.

4. Сайлау хокукына ия гражданны сайлау хокукына ия һәм жирлек жирле үзидарә органнына сайлануыга хокукы.

Жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданны жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокуклары ия.

5. Гражданны муниципаль хезмәткә тигез хокукы.

6. Гражданны турыдан-туры жирле үзидарә органнына һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларына мөрәҗәгать итәргә, жирле үзидарә органны эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга тигез хокукы.

7. Жирлек жирле үзидарә органны һәм вазыйфай затлары һәркемгә турыдан-туры аның хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, әгәр законда башкасы каралмаган булса, гражданнының башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

8. Жирлек жирле үзидарә органнына, урыннар һәм башка ысул белән танышу өчен, мәгълүмат урнаштыру юлы белән, халыкка жирлек һәм аның аерым территорияләре үсешенең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәрен үстерү, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтү, социаль ташламалар, җәмәгать тәртибен һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итәләр.

9. Гражданны, әгәр алар законга каршы килсә, гражданнының хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен боза торган хокукый актларына,

жирле үзидарэ органнарының һәм вазыйфаи затларының гамәлләренә (гамәл кылмавына) судка шикаять бирергә хокуклы.

6 маддә. Жирлек жирле үзидарэ органнары структурасы

1. Жирлек жирле үзидарэ органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарэ органнары керә.
2. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

7 маддә. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Жирлекнең жирле әһәмияткә ия мәсьәләләре:
 - 1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;
 - 2) жирлекнең жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;
 - 3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү;
 - 4) жирлек чикләрендә халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, су бүлү, халыкны ягулык белән тәмин итү, Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә;
 - 4.1) жылылык белән тәмин итү зоналарында жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча «жылылык белән тәмин итү турында» Федераль закон белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жылылык белән тәмин итү системасының ышанычлылыгын һәм энергетик нәтижәлелеген арттыру өчен кирәкле һәм аның өчен билгеләнгән чараларны Бердәм жылылык белән тәмин итүче оешма тарафыннан үтәүгә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә);
 - 5) жирлек чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм эшләвен тәмин итү, жирлек чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларын куллану һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру; (беренче абзац 2013 елның 16 октябрендәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә);
 - 6) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фонды төзелешен һәм эчтәлеген оештыру, торак төзелеше, муниципаль торак контроле өчен шартлар тудыру, шулай ук

торақ законнары нигезендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны башкалар;

7) халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм шәһәр округы чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

8) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнашу;

9) милләтара һәм конфессияара килешүне ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауға һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауға юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

10) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

11) жирлек чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

12) жирлек халкын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

13) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәмин итү һәм туплау;

14) жирлек халкын ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәте белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

15) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерү;

16) жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау;

17) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

18) жирлек халкының күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр биеклекләренә иреләүгә ирешкәнчәк үткәрүне тәмин итү.

19) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

20) жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм каты коммуналь калдыкларны транспортировкалау эшчәнлеген оештыруда катнашу; (икенче абзац 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының карары редакциясендә))

21) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен тикшереп торуну гамәлгә ашыру, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлекнең торақ пунктлары чикләрендә урнашкан махсус сакланылучы табигать территорияләре урманнарын, урманнарны куллануны, саклауны,

саклауны, яңартуны оештыру; (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

22) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, территорияне планлаштыру буенча жирлекнең генераль планнары нигезендә эзерләнган документларны раслау, төзелешкә рөхсәт бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтләр бирү, жирлекләрнең шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча жирле нормативларны раслау, муниципаль ихтияжлар өчен жирләрне резервлау һәм жир кишәрлекләрен алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда, биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерү барышында ачылган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү, индивидуаль торак төзелеш объектын яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында белдерүдә күрсәтелгән хәбәрнамә жибәрү (алга таба-муниципаль берәмлек чикләрендә жир кишәрлекләрен резервлау, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда - планлаштырылган төзелеш турында хәбәрнамә) индивидуаль торак төзелеш объектын яисә бакча йортын параметрларын билгеләнгән параметрларга һәм индивидуаль торак төзелеш объектын яисә жир кишәрлегендә бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителгәнлегенә, индивидуаль торак төзелеш объектын яисә бакча йортын параметрларына билгеләнгән параметрларга һәм (яисә) индивидуаль торак төзелеш объектын яисә жир кишәрлегендә бакча йортын параметрларына туры килмәве турында хәбәрнамә, индивидуаль торак төзелеш яисә бакча йортының төзелгән яки үзгәртеп корылган объектының жирлек территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеш яки бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә туры килүе яки туры килмәве турында хәбәрнамә Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә үз белдерегән белән төзелгән бинаны сүтү турында Карар кабул ителде, Жир биләмәләреннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү рөхсәт ителгән иң чик параметрларга туры китерү, территорияне планлаштыру документлары яки федераль законнар белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларын параметрларына мәжбүри таләпләр белән тәңгәлләштерү турында карарлар (алга таба-шулай ук) - билгеләнгән таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеше буенча файдаланылмый торган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген тартып алу, үз белдерегән белән төзелгән бинаны сүтеп алу яки аны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеш кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карарлар; (икенче абзац Сарман муниципаль районы

Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә)

23) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

24) территорияль саклау һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

25) жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләрен төзү, карап тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

26) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны гамәлгә ашыру;

27) жирлек территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләрен куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

28) жирле хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру;

29) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

30) Россия Федерациясенең су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, аларны куллануны чикләү турында халыкка мәгълүмат бирү;

31) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

32) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

33) жирлекнең хезмәт күрсәтү административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләгән хезмәткәргә эш өчен бина бирү;

34) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок вәкаләтле вәкиле вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны үтәү чорында торак урыны бирү;

35) "Коммерциячел булмаган оешмалар турында" Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү.

36) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементлары исемнәрен бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы исемнәренә бирү, мондый атамаларны үзгәртү, гамәлдән чыгару, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру;

37) жирлек ихтияжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеген төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткөрү;

38) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы торучу чараларын гамәлгә ашыру;

39) "күчемсез мөлкәтнең дәүләт кадастры турында" 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу;

40) «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында " 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендә вәкаләтләр; (40 пункт Сарман муниципаль районының Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

41) жирлекнең икътисад һәм социаль өлкә торышын характерлаучы статистик күрсәткечләрне жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыру; (41 пункт Сарман муниципаль районының Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

2. Жирлек жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә әлегә жирлекләр бюджетларыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбенә үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруны тапшыру турында Сарман муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

3. Жирлек жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләре бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Жирлек жирле үзидарә органнары әлегә максатларга бүлөп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашырган өчен җаваплы.

Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләт контролендә тора. Аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны контрольдә тоту шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

Жирлек советы үз вәкаләтләре чикләрендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирлек жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

8 маддә. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә жирлек жирле үзидарә органнарының хокуклары

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары хокуклы:

1) жирлек музейларын булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләр хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

- 5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә миллиәтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм итү;
- 6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрен мобилизация эзәрләү буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;
- 7) муниципаль янгын сагы булдыру;
- 8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
- 9) кеше хокукларын тәмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган затларга булышлык күрсәтү;
- 10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында » 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның бөтенроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү»;
- 11) төшереп калдырылды (11 пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары белән төшереп калдырылды)
- 12) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;
- 13) жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм карап тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру;
- 14) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында » Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру. (14 нче пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2016 нчы елның 1 нче ноябрәндә кабул ителгән 36 нчы номерлы карары белән кертелде);
- 15) инвалидлар, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү; (15 нче пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрәндәге 103 нче номерлы карары белән кертелде)
- 16) «кулланучылар хокукларын яклау турында » 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру. (16 нчы пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрәндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлегә статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, башка дәүләт вәкаләтләрен («Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) гамәлгә

ашыруда катнашырга хокуклы («Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 19 статьясы нигезендә). – «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» Татарстан Республикасы законы), әгәр бу федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән алар компетенциясеннән төшереп калдырылган башка мәсьәләләрне, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, жирле бюджет керемнәре исәбенә хәл итәргә, өстәмә нормативлар буенча салым керемнәре керемнәренә салым керемнәренә салым.

9 маддә. Муниципаль хезмәт

1. Жирлек жирле үзидарә органнары жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән муниципаль хокукий актларда билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен, шулай ук контрольнең тиешле төрләре федераль законнар белән жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән очракта, Муниципаль контрольне, шулай ук федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен контрольдә тотуны оештыралар һәм гамәлгә ашыралар.
2. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүне оештыру һәм үткәрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата "дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында" 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

10 маддә. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы
Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

11 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлек жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре аша гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлекнең социаль-иқтисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын тормышка ашыруда жирле үзидарә органнарының катнашуы;
- 2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эшче органнар булдыру;

- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

12 маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм жирлекнең муниципаль норматив хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА ХАЛЫКНЫҢ КАТНАШУЫ

13 маддә. Жирле үзидарәне халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы формалары

Халыкның жирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасы;
- 6) территориаль иҗтимагый үзидарә;
- 7) халык алдында тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар; (икенче абзац Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә))
- 8) гражданнар җыелышы;
- 9) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);
- 10) гражданнарны сораштыру;
- 11) жирлекнең жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгате;
- 12) халык җыены;
- 13) Россия Федерациясе Конституциясенә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законга, башка федераль законнарга һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

14 маддә. Жирле референдум

1. Жирле референдум турыдан-туры халык тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү максатында үткәрелә.
2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.
3. Жирле референдум билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

2) сайлау берләшмәләре, уставлары сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашуын күздә тоткан һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелгән инициатива буенча;

3) жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча, алар тарафыннан бергәләп күрсәтелгән.

4. Жирле референдумны гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый оешмалар инициативасы буенча билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итүгә кул кую тора, алар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар саныннан 5 процент тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имза булырга тиеш түгел.

Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан тәкъдим ителгән референдум үткәрү инициативасы федераль закон һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелә.

Референдум үткәрү инициативасы жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән берлектә күрсәтелгән, жирлек Советы һәм Башкарма комитетының хокукый актлары белән рәсмиләштерелә.

5. Жирлек Советы жирле референдумны жирле референдумга 30 көн эчендә билгеләргә тиеш, алар нигезендә жирле референдум билгеләнә.

6. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданнары яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнаша.

Тавыш бирү нәтижәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка хәбәр итәргә) тиеш.

7. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

8. Жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның муниципаль берәмлек уставында билгеләнгән вәкаләтләрне чикләү нигезендә үтәләшен тәэмин итә.

9. Жирле референдум үткәрү турындагы карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар суд тәртибендә гражданнар, жирле үзидарә органнары, федераль закон нигезендә дәүләт хакимияте органнары тарафыннан вәкаләтле прокурор тарафыннан шикаять бирелергә мөмкин.

10. Жирле референдумда катнашу өчен гражданнарның хокуклары гарантияләре, шулай ук жирле референдумны әзерләү һәм үткәрү тәртибе Федераль закон һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

15 маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә жирлек Советы депутатларын сайлау максатларында үткәрелә.

Муниципаль сайлаулар уздырганда мажоритар сайлау системасы кулланыла.

2. Жирлек Советы депутатларын сайлау мәжбүри, вакытлы һәм әлеге устав белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

3. Сайлау көнендә 18 яшькә житкән граждан жирлек Советы депутаты итеп сайлана ала (пассив сайлау хокукы).

4. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә иртәрәк һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Сайлауларны билгеләү турындагы карар кабул ителгән көннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

Федераль закон белән билгеләнгән очракларда жирлек Советына депутатлар сайлау жирлек сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан тавыш бирү көненә 70 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә.

5. Жирлек Советы депутатларын сайлауларны эзерләү һәм үткәрү закон һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган сайлау комиссияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла.

6. Жирлек Советына депутатлар сайлау Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7. Жирлек Советы депутатлары бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана, ул сайлау округына сайлаучыларның вәкиллегенә уртача нормасы нигезендә төзелә.

Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган кандидат сайланган дип таныла.

Әгәр жирлек Советына депутатлар сайлауда тавыш бирү бер мандатлы сайлау округында бер кандидатура буенча үткәрелсә, сайлап алынган кандидат санала, ул тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын алган.

Теркәлгән кандидатлар тарафыннан алынган тавышлар саны белән чагыштырганда, элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

16маддә. Жирлек Советы депутаты фикере буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, закон һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакырылырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып депутатның үзенә карата ышанычын шик астына куйган һәм жирлек башлыгының депутат вазыйфаларын яисә бурычларын үтәмәве, жирлек Советы депутаты, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуы һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка

норматив хокукый актларын суд тәртибендә раслый торган конкрет хокукка каршы карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора, әлегә Устав һәм башка муниципаль хокукый актлар.

3. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм гражданның имзаларын жыю инициативасын күрсәтү өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукы булган 10 кешедән дә ким булмаган инициативалы төркем барлыкка килә.

5. Инициативалы төркем жирлекнең сайлау комиссиясенә инициативалы төркемне теркәү турында үтенеч белән мөрәжәгать итә. Инициативалы төркем үтенечнамәсендә депутатның аны чакыруга нигез булып торган конкрет хокукка каршы карарына яисә гамәленә (гамәл кылмау) күрсәтелү аның исемен, исемен, атасының исемен, туган көнен һәм урынын, паспортны яки паспортны алыштыручы документның сериясен, номерын һәм датасын, аның органы исемен яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициативалы төркемнең һәр әгъзасының һәм аның исемненнән эш итәргә вәкаләтле затларның яшәү урыны күрсәтелгән булырга тиеш. Инициативалы төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы Карары яки гамәле (гамәл кылмау) расланган суд карары беркетелергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү үткәрү инициативасын хуплау өчен имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып, жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

8. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләгәндә, тиешле жирлек Советы депутаты аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында бирелә торган шартлар уңаеннан аңлатма бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышларына өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Аны чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздырганда жирлек Советы депутаты сайлаучыларга бәяләмә бирү өчен нигез буларак тәкъдим ителгән шартлар уңаеннан аңлатма бирү максатларында инициатив төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә, кире кайтарылган дип санала.

11. Жирлек Советы депутаты фикере буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

12. Жирлек сайлау комиссиясе 5 көн эчендә чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми йомгак ясаганнан соң инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары турында язма рәвештә хәбәр итә.

17 маддә. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге үзгәрешләргә рөхсәт алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон белән билгеләнгән очракларда жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып «жирле референдум турында» Федераль законда һәм Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек яки жирлекнең яртысыннан артык кешесе катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп коруы әлеге үзгәрешләр өчен алынган дип санала, үзгәртеп корулар жирлек халкын яисә жирлекнең бер өлешен тавыш бирүдә катнашкан яртысыннан артык кеше тавыш биргән.

5. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижәләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

18 маддә. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасы

1. Гражданнар әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый актлар чыгару инициативасына хокуклы.

2. Актив сайлау хокукына ия гражданнар төркеме дә хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин, алар саны сайлау хокукына ия жирлек халкының 3% тан артмаска тиеш.

3. Хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру максатларында жирлектә яшәүчеләр хокуклы:

1) яшәү (эш) урыны буенча гражданнар жыелышларын һәм хокукый актлар чыгару инициативасы буенча фикер алышу һәм башка коллектив чаралар оештырырга һәм үткәргә;

2) хокукый актлар чыгару инициативасын тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен кул куюны жыю буенча инициатив төркем төзү;

- 3) жирлек халкына имзалар жыю һәм закон чыгару инициативасына каршы килми торган ысуллар белән тәкъдим итүгә агитация алып бару.
4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары жирлек халкына хокукый актлар чыгару инициативасын тормышка ашыруда ярдәм итәргә тиеш.
5. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты, әлеге устав белән билгеләнгән компетенция нигезендә, жирлек башлыгы тарафыннан, кертелгән көннән өч ай эчендә, жирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында мәжбүри каралырга тиеш.
6. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда, гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен баян итү мөмкинлегә тәмин ителергә тиеш.
7. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының, жирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.
8. Гражданнарның хокукый актлар чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карап тикшерү нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның керткән гражданнарның инициатив төркеме мәгълүматларына житкерелергә тиеш.

19 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль иҗтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнарның жыелышлар яки конференцияләре үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.
2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге яшәү территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йортның подъезды; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.
3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре жирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдире буенча билгеләнә.
4. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.
5. Аның Уставы нигезендә территориаль иҗтимагый үзидарә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.
6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында билгеләнә:
 - 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

- 2) Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенә максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;
 - 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын формалаштыру, туктату тәртибе, вәкаләтләре вакыты;
 - 4) карарлар кабул итү тәртибе;
 - 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәт һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;
 - 6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.
7. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданның жыелышлар, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.
8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышы, әгәр анда уналты яшкә җиткән территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы санала.
- Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда уналты яше тулмаган территориядә яшәүчеләрнең өчтән икесенең гражданның жыелышларында сайланган делегатларның өчтән икесе катнашса, хаклы санала.
9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыелышы, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:
- 1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;
 - 2) Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү;
 - 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;
 - 4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгеләү;
 - 5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәр һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;
 - 6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.
10. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:
- 1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен кайгырталар;
 - 2) гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итәләр;
 - 3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтияжларын канәгәтләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары хисабына да, жирлек башкарма комитеты белән килешү нигезендә дә тормышка ашыра алалар;
 - 4) жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына әлегә органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан

мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе жирлек советының әлеге Устав һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

20 маддә. Ачык тыңлаулары, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен жирлек Советы, жирлек башлыгы катнашында халык алдында тыңлаулар уздырылачак.

2. Халык алдында тыңлаулар жирлек Советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки жирлек Советы инициативасы белән үткәрелгән халык тыңлаулары жирлек Советы тарафыннан, ә жирлек башлыгы инициативасы буенча жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Халык тыңлауларына чыдарга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты, Уставта жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарда туры китерү максатларында генә кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) төшереп калдырылды (3 пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары белән төшереп калдырылды)

4) жирлекне үзгәртеп кору турында мәсьәләләр.

5) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясе проекты. (5 нче пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрендә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

4. Ачык тыңлаулар үткәрү турындагы карар, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә жирлекнең вазыйфай заты тарафыннан каралганчыга кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп ачык тыңлауларны үткәрү турындагы карар һәм тиешле муниципаль хокукый акт проекты, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткәрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәрү көненә кадәр жирлек халкы жирлек башлыгына ачык тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль хокукый актының гавами тыңлауларына чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жиберергә хокуклы. Жирлек башлыгы кәргән тәкъдимнәргә һәм

искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр халык тыңлауларында катнашучылар игътибарына житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык алдында тыңлаулар белгечләрне, экспертларны чакырып үткәрелә, халык алдында тыңлауларда жирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең урындагы затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгарыла торган кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижеләре ачык тыңлаулар үткәргәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча, кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләнүен дә кертәп, басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән проектлар һәм мәсьәләләр буенча ачык тыңлаулар оештыру һәм үткәрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган гавами тыңлаулар турында Нигезләмә белән билгеләнә. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне межалау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә, жир кишәрлегенә яисә капитал төзелеш объектын шартлы рәхсәт ителгән файдалануга рәхсәт бирү турында карар проектлары, рәхсәт ителгән төзелеш объектларының чик параметрларынан кире кагуга рәхсәт бирү турында карар проектлары буенча карар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рәхсәт ителгән башка төр файдалану мәсьәләләре буенча жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә расланган кагыйдәләре булмаганда ижтимагый фикер алышулар яисә гавами тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе муниципаль берәмлек уставы һәм (яки) шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы законнар нигезләмәләрен исәпкә алып муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы норматив хокукый акты белән билгеләнә. (11 нче пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрәндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

21 маддә. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, жирлек жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының эшчәнлегенә турында халыкка мәгълүмат бирү, жирлек территориясендә территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру турында гражданнар жыелышы үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның жыелышлар микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Жирлек Советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренә кимендә 10 проценты булган гражданнар төркеменә язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган сораулар исемлегә һәм жыелыш үткәрү урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткәрү инициативасы белән әлеге гражданнар – аларның фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп мөрәжәгать иткән очракта.

Жирлек советы якин киләчәктә гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнарның аның максатка ярашлы булмавы буенча жыелуын үткәрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш үткәрү көненә кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча, әлеге массакуләм мәълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, фатир (йорт) жыеннарын, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып, хәбәр ителә.

Гражданнар жыелышын әзерләү һәм үткәрүне жирлек башкарма комитеты тәмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия 18 яшькә житкән гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашу хокукына ия гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнының тору урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе чикләрендә муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган теркәү исәбе мәълүматлары нигезендә билгеләнә.

Әгәр анда жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санының өчтән бер өлеше катнашса, гражданнар жыелышы хаклы санала.

Жыелышның карарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышы нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

22 маддә. Халык конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлек вәкилләренә фикерләрен ачыклау зарур булган очракта үткәрелә. Жирлек тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышлары кыенлашкан, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жыелышында катнашу хокукына ия кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Жирлек Советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) дәрәс санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышы) конференциядә катнашкан делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

5. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатларны сайлау тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.

7. Гражданнар конференциясе нәтижеләре (делегатлар жыелышы) рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).

23 маддә. Гражданнарны кабул итү

1. Гражданнарны сораштыру бөтен территориядә яки жирлек территориясендә жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарларын кабул иткәндә халыкның фикерен һәм аны исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерында.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия жирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру инициативасы буенча үткәрелә:

1) жирлек советы яки жирлек башлыгы-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары – республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен жирлек жирләренен максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнар фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү һәм билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнар арасында сораштыру билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Жирлек Советы карарында гражданнар арасында сораштыру билгеләү турында билгеләнә:

1) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары;

2) Сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазе формасы;

5) сораштыруда катнашучы жирлек халкының минималь саны.

6. Жирлекә яшәүчеләр аны үткәргә кадәр 10 көннән дә ким булмаган вакыт эчендә гражданнар арасында сораштыру үткәрү турында хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнар арасында сораштыру эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) Жирлек бюджеты хисабына - жирлек жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән-Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай вакыт эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән жирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала. Сораштыру нәтижеләре жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә мәжбүри исәпкә алынырга тиеш.

24 маддә. Халык жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында » 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган очракларда гражданнар жыены составына әлегә торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территорияләренә кертәп торучы әлегә торак пункт керә торган жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча үткәрелә ала; жирлек составына керүче торак пунктта әлегә торак пункт территориясендә

гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча; жирлек торак пунктында староста жирлек торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук жирлек торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча; жирлек торак пунктында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү өчен Конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелә ала. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә)

2. Әлеге статьяда каралган гражданнар жыены торак пункт яки жирлек халкының сайлау хокукына ия булган яртысыннан артык кеше катнашында хокуклы. Карар мондый жыен гражданнарның кабул ителгән дип санала, әгәр аның өчен проголосовало яртысыннан артыгы гражданнар жыенында.

3. Гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан яисә 10 кешедән ким булмаган сайлау хокукына ия торак пункт халкы төркеме инициативасы белән чакырыла ала. (3 нче бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрендә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

4. Жыен үткәрү инициативасын хуплап жыйрга кирәк булган имзалар саны торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән сайлау хокукына ия, даими яки нигездә яшәүче гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, ләкин 25 имза булырга тиеш түгел; (4 ч. Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары белән кертелде)

5. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан күрсәтелә торган гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициативалы төркем тарафыннан күрсәтелә торган гражданнар жыены муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән билгеләнә; (5 өлеш Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары белән кертелде)

6. Торак пунктта яшәүчеләр гражданнар жыеннарын үткәрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителәр, гражданнар жыеннарын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый акт проекты һәм материаллар белән алдан ук танышалар, «Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Жәлил шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар жыеннарын үткәрүгә әзерлек тәртибе турында " нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә гражданнар жыеннарын үткәрү тәртибе нигезендә, гражданнарны; (6 нчы бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрендә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

7. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм

Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертелергә тиеш. (7 нче бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрэндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

25 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгатьләре

1. Гражданнар жирлекнең жирле үзидарә органнарына шәхси һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнар мөрәжәгате «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында » 2006 елның 2 маендагы 59 – ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда карап тикшерелергә тиеш.
3. Гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Жирлек жирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы.

26 маддә. Жирле үзидарә халкының турыдан-туры гамәлгә ашырылуын һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге устав белән беррәттән, федераль закон нигезендә жирле үзидарә халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуы рәвешләре нигезендә гражданнар жирле үзидарәне Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы.
 2. Жирлек жирле үзидарә халкы тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырыла һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклеклек принципларына нигезләнә.
- Жирлек жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәнең вазыйфай затлары халыкка жирле үзидарә халкының турыдан-туры гамәлгә ашыруында һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

27 маддә. Жирлек советы-жирлекнең вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы-Жирле үзидарәнең даими эшләүче, коллегиаль вәкиллекле органы.
2. Жирлек Советының рәсми исеме - "Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советы". Кыскартылган исем - " шәһәр тибындагы бистә Советы. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Жәлил поселогы»
3. Жирлек Советының вәкаләтләре срогы-5 ел.
4. Жирлек Советы жирлек халкына хисап тотә һәм контрольдә тотә.
5. Жирлек Советының исеме язылган мөһерә, бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

28 маддә. Жирлек Советы Составы

1. Жирлек Советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 15 депутаттан тора.
2. Жирлек Советы составына билгеләнгән халык саныннан кимендә өчтән икесен сайлау хокукына ия.

29 маддә. Статус депутата Совета Поселения

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре аны сайлау көненнән башлана һәм яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көннән туктала.
2. Жирлек Советы депутаты депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәгән, әлеге устав белән билгеләнгән очраклардан тыш, даими булмаган нигездә эшли.
3. Жирлек Советы депутаты Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутаты, Россия Федерациясе Федераль Собрание Федерация Советы әгъзасы, Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллекле) органы депутаты була алмый, Россия Федерациясенә башка дәүләт вазыйфаларын, Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын, шулай ук дәүләт граждан хезмәте һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын били алмый. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.
4. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.
5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге бурычларын үз эченә алырга тиеш:
 - 1) жирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелып, депутат статусын жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданның эшчәнлегенә шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләренә хәл иткәндә йогынты ясау өчен кулланмаса;
 - 2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уята алырлык үз-үзенә тотудан тыелып торырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек Советы абруена зыян китерә алырлык низаглы хәлләрдән качарга;
 - 3) мәнфәгатьләр каршылыгы барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазифаларын объектив үтәүгә йогынты ясый яки йогынты ясый ала торган хәлләр-бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмый калуга яки жайга салуга юнәлдерелгән карар кабул итәргә;
 - 4) жирлек Советында халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегә белән бәйлә булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә депутат вазыйфаларын башкару белән бәйлә рәвештә аңа билгелә булган конфиденциаль характердагы мәгълүматка кертелгән мәгълүматны белдермәскә һәм кулланмаска;

6) депутат вазыйфаларын башкару белән бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) акчалата бүләк алмаска.

6. Депутат, жирле үзидарәненң сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәненң сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфа биләгән башка зат "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрәндәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән бурычларны үтәргә тиеш. Депутат, жирле үзидарәненң сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәненң сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфа биләгән башка затның вәкаләтләре "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрәндәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрәндәгә 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла", 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә "аерым категория затларның счетларын (кертәмнәре) ачуны һәм ия булуны тыю, Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтләр әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларыннан файдалануны һәм (яки) аларны куллануны тыю турында. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәгә 103 номерлы карары редакциясендә)

7. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны үткәрү тормыш белән тәмин итү объектлары, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент, жәяүлеләр хәрәкәтен һәм (яки) транспорт чаралары эшчәнлеген бозу яисә гражданның торак урыннарына яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына үтәп керү мөмкинлеген бозылмау шарты белән үткәрелә. Россия Федерациясә субъекты башкарма хакимияте органнарына яки жирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны үткәрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы. (7 нче бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрәндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелдә)

8. Жирлек жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуын үткәрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгелиләр, шулай ук депутатлар сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгелиләр. (8 нче бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр

тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрэндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

9. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә; (9 нчы бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

10. Жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыру яки үткәргүгә комачаулау үзе өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка тартыла. (10 нчы бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрэндә кабул ителгән 103 нче номерлы карары белән кертелде)

30 маддә. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләр

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тота.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эшләре турында елга бер тапкырдан да ким булмаган хисап тота, аларны жирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкырдан да ким булмаган санда сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, андагы мәсьәләләрне дөрөс һәм вакытында хәл итәргә тиеш.

31 маддә. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда – жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан чакырыла.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек советының яңа башлыгы сайланганчы жирлек Советы депутаты ача һәм алып бара.

32 маддә. Жирлек Советы Компетенциясе

1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

2) жирлек территориясендә гомуми үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен билгеләү;

- 3) жирлек бюджеты проектын карау, жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау, аның үтәлешен тикшереп тору;
- 4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясә законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар бирү;
- 4.1.) жирлекнең социаль-иқтисади үсеш стратегиясен раслау; (4 пункт.1. Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)
- 5) коммуналь инфраструктура системасына, коммуналь комплекс оешмаларының коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тоташтыру, тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмә түләүләр өчен тарифларны жайга салу.
- 6) жирлекнең үсеш планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәлеше турындагы отчетларны раслау;
- 7) энергияне саклау һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;
- 8) жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга карата таләпләр Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә
- 9) жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү;
- 10) жирлек Советына депутатлар сайлауны билгеләү; жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 11) жирле референдум билгеләү;
- 12) жирлек башлыгын сайлау, аның отставкасын кабул итү;
- 13) жирлек башлыгы урынбасарын сайлау;
- 14) башлыкны отставкага жибәрү турында Карар кабул итү;
- 15) жирлек Советы депутатлары арасыннан муниципаль район Советына вәкил сайлау;
- 16) жирлек башкарма комитеты житәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;
- 17) жирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә чик санын билгеләү;
- 18) жирлек башкарма комитеты житәкчесә вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясә әгъзаларын билгеләү;
- 19) жирлек сайлау комиссиясә әгъзаларын билгеләү;
- 20) жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;
- 21) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 22) жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә

хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; жирлек Советы тарафыннан килештерү буенча яки расланганнан соң кире кайтару гамәлгә ашырыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү;

23) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очраклардан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифларны билгеләү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;

24) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

25) жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәмин итү тәртибен билгеләү;

26) жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;

27) жирлекнең территориаль планлаштыру документларын, жирлекнең шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча жирле нормативларны, жирлек территориясендә жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

28) жирлек территориясендә урамнарга һәм башка торак пунктларга исем бирү һәм исемнәрен үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

29) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле резервларны финанс һәм матди ресурслар булдыру һәм куллану тәртибен билгеләү;

30) муниципаль махсуслаштырылган торак фондының торак урыннарын бирү тәртибен билгеләү;

31) жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларын, жирлек Советы депутатларын әзерләүне, яңадан әзерләүне һәм квалификацияләрен күтәрүне, шулай ук муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри әзерлеген, яңадан әзерләүне һәм квалификацияләрен күтәрүне оештыру;

32) жирлек бюджетыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

33) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

34) үз массакуләм мәгълүмат чараларын оештыру;

35) жирлек Уставына һәм жирлек Советы карарларына аңлатма бирү;

36) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча жирлек Советы Регламентын һәм башка карарларны кабул итү;

37) жирлек Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;

38) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләренә вәкиллекле органнары карамагына, шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

39) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдэләрен раслау. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары редакциясендә))

2. Жирлек Советы, жирлек башлыгы яки аерым депутатлар (депутатлар төркемнәре) белән идарә итү һәм (яисә) күрсәтмәләре, жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итүгә юнәлдерелгән жирлек бюджеты акчаларыннан тыш, аны үтәү барышында жирлек бюджеты акчалары белән нинди дә булса формада да рөхсәт ителми.

3. Жирлек советы жирлек башлыгының аның эшчәнлегенә, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгы карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижәләре, шул исәптән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турындагы еллык отчетларын тыңлый.

33 маддә. Порядок работы Совета Поселения

1. Жирлек советының эш тәртибе әлегә Устав һәм жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшенең төп формасы булып аның утырышлары тора, аларда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Сайланган депутатлар саныннан 50 проценттан да ким булмаган очракта, жирлек советы утырышы хаклы санала алмый.

4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булганда, әмма өч айга кимендә бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән беренчесе чакырыла.

5. Совет утырышлары жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә, ә чираттан тыш утырыш – аны үткәргүгә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча.

6. Жирлек Советы утырышлары ачыктан-ачык һәм ачык үткәрелә. Жирлек советының ачык утырышларында жирлекнең теләсә кайсы кешесенә катнашырга хокукы.

Регламентта каралган очракларда жирлек Советы бары тик жирлек Советына чакырылган затлар, шулай ук утырышта закон нигезендә катнашырга хокукы затлар гына катнаша ала торган ябык утырыш үткәргү турында Карар кабул итәргә хокукы.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткәргү датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүматлар кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм кабул ителгән барлык карарлар да тавыш бирү нәтижәләрен күрсәтеп теркәлә. Жирлек советы утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлыгы аның белән жирлекнең һәр кешесенә таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән гәмәлгә ашыра. Жирлек

Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән эзләнүчән) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраklары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

34 маддә. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыруны жирлек башлыгы – жирлек Советы Рәисе башкара.
2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасыннан, жирлек башлыгы һәм аның урынбасарыннан тыш, комиссияләр төзелә һәм (яисә) әлеге мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар билгеләнә ала.
3. Аны хәл итү буенча жирлек Советы каршында депутатлар, жирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешма һәм предприятие вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составындагы эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелә ала.
4. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру, хокукий, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәмин итә.

35 маддә. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрен тормышка ашыру

1. Жирлек советы жирлек территориясендә әлеге Уставның, жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив актларның, жирлек бюджеты, жирлек үсеше программаларының үтәлешен, жирлек башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тотат.
2. Жирлек жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнар, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукий актлар бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы карары белән, жирлек башлыгы депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр барлыкка килергә мөмкин.
3. Законнар нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы карары белән жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне куллану нәтиҗәлелеге, шулай ук жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык эшчәнлегенә башка мәсьәләләре буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәргә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре җәлеп ителә ала.
4. Жирлек башкарма комитеты, предприятие, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәсә, жирлек Советы мөрәҗәгатә, аның контроль комиссиясә, жирлек Советы депутаты тарафыннан соратып алына торган мәгълүматны жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозган очракта, закон бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Контроль функцияләрен тормышка ашырып, жирлек советы жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкару-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

36 маддә . Муниципаль район Советына Жирлек вәкилен сайлау

1. Жирлек вәкиле Сарман муниципаль районы Советына депутатлар арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

37 маддә .Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

- 1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;
 - 2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча жирлек Советының роспускасы»;
 - 3) әлеге составның жирлек Советы депутатларының, шул исәптән депутатлар үз вәкаләтләрен туктатуга бәйле рәвештә, хокуксыз булуы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә керү хакында;
 - 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне үзгәртеп корганда, шулай ук жирлек бетерелгәндә;
 - 5) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә жирлек статусын югалткан очракта;
 - 6) жирлек чикләрен үзгәртү яки шәһәр округы белән жирлекнең берләшүе нәтижәсендә барлыкка килгән сайлаучыларның саны 25 проценттан артып киткән очракта.
2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек сайлау комиссиясе жирлек Советына вакытыннан алда сайлаулар билгели, алар жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән соң алты айдан да соңга калмыйча үткәрелергә тиеш.

38 маддә. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек башлыгы яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысы күләмендә депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Самороспуск турында Карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә мөмкин түгел:

- 1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
- 2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау чорында;
- 3) жирлек башлыгын чакыртып алу яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдим үз-үзен таркату мотивларын үз эченә алырга тиеш, шулай ук ана үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезли торган башка материаллар теркәлә ала.
4. Депутатлардан үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы карары буенча жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.
5. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карап тикшерүнең дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләүләре турында һәръяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Самороспуск турында карар үз-үзен таркату турында инициатива тәкъдим ителгән көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.
6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесе тавышы белән кабул ителә.
7. Үз-үзен таркату турында кабат инициатива жирлек Советы тарафыннан кире кагылган очракта үз-үзен таркату турында мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк күрсәтелергә мөмкин.

39 маддә. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла очракта:
 - 1) үлем;
 - 2) үз теләге белән отставкага китүләр;
 - 3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;
 - 4) суд тарафыннан вафат булган дип танылу яисә белдерүнең билгесез;
 - 5) суд гаепләү карарының законлы көченә керүе;
 - 6) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;
 - 7) Россия Федерациясе гражданлыгы туктату, чит ил дәүләте гражданлыгы туктату - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органына сайланырга, аларга чит ил гражданын сатып алырга яисә аларга яшәү төрен яисә Россия Федерациясе гражданы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокукы, аның нигезендә Россия Федерациясе гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, чит ил гражданы, Россия Федерациясе гражданы, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

- 8) сайлаучылар тарафыннан бәяләмә;
 - 9) муниципаль район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату йә аның вәкаләтләрен жирлек башлыгы буларак вакытыннан алда туктату;
 - 10) хәрби хезмәткә яисә аны альтернатив граждан хезмәтенә алмаштыруга жибәрү;
 - 11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.
- 1.1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " Федераль законда билгеләнгән чикләүләренә үтәмәгәндә вакытыннан алда туктатыла»;
 2. Әлеге статьяның 1 пунктндагы 1-7, 10 һәм 11 пунктчаларында күрсәтелгән очракларда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.
 3. Әлеге статьяның 1 пунктндагы 8 пунктчасында каралган очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләрен рәсми бастырып чыгару көненнән туктатыла.
 4. Әлеге статьяның 1 пунктндагы 9 пунктчасында каралган очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.
 5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулары федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.
 6. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карар вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, әгәр бу нигез жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса - мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча.
- Татарстан Республикасы Президенты жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килү көне булып әлеге гариза муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына кергән көн санала. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

40 маддә. Жирлек башлыгы - жирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора
2. Жирлек башлыгы жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.
3. Жирлек башлыгының рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Жәлил шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгы".

4. Жирлек башлыгы вазыйфасы буенча Сарман муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

41 маддә. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган Советның беренче утырышында жирлек Советы депутатлары арасыннан жирлек Советы вәкаләтләре вакытына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлектә яшәүчеләр, жәмәгать берләшмәләре, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, сайланган жирлек башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң жирлек башлыгы киләсе ант бирә:

"Жәлил шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгының үзенә йөкләнгән югары бурычларын тормышка ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, жирлек уставын үтәргә, жирлек халкының иминлеген тәмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчен һәм белемнәрен куярга".

42 маддә. Жирлек Башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Жирлек башлыгы даими нигездә алыштырыла торган Сарман муниципаль районы Советы вазыйфасына сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен кире кайтарылмый торган нигездә башкара.

3. Жирлек башлыгы әлеге Уставның 28 статьясындагы 3 пункттында күрсәтелгән вазыйфаларны били алмый, шулай ук үз вазифаларын башкара алмый:

1) шәхси яки ышанычлы затлар аша эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шөгыльләнәргә, коммерция оешмасы белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан тыш, съезд (конференцияләрдә) яки башка ижтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативлары, күчемсез милекчеләр ширкәтләре), Россия Федерациясе Президенты яки Россия Федерациясе Хөкүмәте акты нигезендә оешманың коллегиаль органы эшчәнлегендә түләүсез катнашудан тыш; муниципаль берәмлек идарә органнарында һәм ревизия комиссиясе мәнфәгатьләрен, гамәлгә куючы (акционер) тарафыннан муниципаль берәмлек исемнән муниципаль милектә булган оешмалар яисә идарә итүне гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен билгели торган муниципаль хокукий актлар нигезендә түләүсез нигездә бирү; федераль законнарда каралган башка очрактар; (Сарман муниципаль районы Жәлил

шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

2) укутучы, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта укутучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

3) Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительлар яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә.

4. Жирлек башлыгы үз эшчәнлекләрендә жирлек халкына һәм жирлек советына федераль закон һәм әлегә Устав нигезендә контрольгә алынды һәм хисап тотты.

5. Жирлек башлыгы елга бер тапкыр жирлек Советы алдында үз эшчәнлеген турында хисап тотта.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында" 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "аерым категориядәге затларның счетларын (кертәмләр) ачуны һәм ия булуны тию турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән, чит ил банкларында акча һәм кыйммәтле әйберләргә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан, ия булу һәм (яки) файдаланырга чит ил финанс инструментлары. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

43 маддә. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләре

Жирлек Башлыгы:

1) жирлек исеменнән башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданны һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә катнаша, ышанычсыз жирлек исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;

3) әлегә устав белән билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга имза сала һәм халыкка житкерә;

4) жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләргә буенча үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5) жирлек советына үз эшчәнлегенә нәтижәләргә турында еллык отчет тәкъдим итә;

- 6) муниципаль район Башкарма комитеты житэкчесе белән контракт төзи;
- 7) Жирлек советы эшендә хәбәрдарлыкны тәмин итү һәм жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;
- 8) гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра һәм гражданнардан кәргән мөрәжәгатьләрне карый;
- 9) жирлек Советы утырышларының беркетмәләрен имзалый;
- 10) жирлек Советы аппараты эше белән житәкчелек итә;
- 11) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;
- 12) жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү һәм карап тоту өчен жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;
- 13) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарны, закон һәм әлеге Устав нигезендә кабул итүне оештыра;
- 14) жирлек жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән жирлек территориясендә эшләрчә үзара кирәкле хезмәттәшлеген тәмин итә;
- 15) жирлек исемеңнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән килешүләр һәм килешүләр төзи, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм эшчәнлекне координацияләү турында килешүләр төзи;
- 16) муниципаль хезмәткәрләренң һәм жирле үзидарә органнары хезмәткәрләренң хезмәт хакы күләмен һәм шартларын билгели;
- 17) жирле үзидарә органнары тарафыннан Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә;
- 18) жирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә;
- 19) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә караган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

43.1. маддә. Жирлек Башлыгы Урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдире белән депутатлар арасынан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.
2. Жирлек башлыгы урынбасары, әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.
3. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.
4. Жирлек башлыгы урынбасары вазыйфаларны жирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлүгә туры китереп башкара, жирлек башлыгы йөкләмәсен үти, ә вакытлыча булмаган очракта (авыру яисә

отпуск белән бәйле рәвештә), яисә үз бурычларын үтәү яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылмаса, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасары әлеге Уставның 41 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, бушаган нигездә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

6. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге Уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Жирлек башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта жирлек башлыгы инициативасы буенча кабул ителгән яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешә күләмендә депутатлар төркеме таләбе буенча жирлек Советы карары буенча да вазифадан чакырылырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

44 маддә. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла очракта:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китүләр;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жибәрү»;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан читләштерү»;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;

6) суд тарафыннан вафат булган дип танылу;

7) аның законлы көченә керүе суд гаепләү карары;

8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы туктату, чит ил дәүләте гражданлыгы туктату - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләт гражданын сатып алырга яисә аларга яшәү төрен яисә Россия Федерациясенә халыкара килешүе катнашучысы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

10) сайлаучылар тарафыннан бәяләмә;

11) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән ышанычсызлык муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмавы белән билгеләнгән;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган

муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта.

13) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалткан;

14) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү яки шәһәр округы белән жирлекнең берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан 25 проценттан артык муниципаль берәмлек сайлаучылары санын арттыру.

2. Жирлек башлыгының вәкаләтләре шулай ук Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә вакытыннан алда туктатыла:

1) жирлек башлыгы, ире (хатыны) һәм балигъ булмаган балалар тарафыннан «аерым категория затларның счетларын (кертемнәре) ачуны һәм саклауны тыю турында " Федераль закон белән билгеләнгән тыюны үтәмиләр, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында кулдагы акча һәм кыйммәтле әйберләр сакларга, чит ил финанс инструментларыннан файдаланырга һәм (яки) файдаланырга»;

2) жирлек башлыгына карата Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетларны (кертемнәрен) ачу яки саклау, чит ил финанс инструментларын биләү һәм (яки) файдалану фактларын билгеләү, күрсәтелгән затлар жирлек Советына депутатлар сайлауда кандидатлар сыйфатында теркәлгән чорда.

3. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек башлыгын үз составыннан яисә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан сайлау вәкаләтләре шундый туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта әгәр жирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамланганчы алты айдан ким булса, жирлек советы составыннан муниципаль берәмлек башлыгын сайлау яңа сайланган жирлек Советының беренче утырышында, ә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан муниципаль берәмлек башлыкларын сайлау - жирлек советын хокукый составка сайлау көненнән өч ай дәвамында башкарыла. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

3.1. Вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житекчәсе) муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерү турында яисә муниципаль берәмлек башлыкларын отставкага жибәрү турында жирлек Советы карары нигезендә әлегә хокукый актка яисә суд тәртибендә карарка шикаять бирсә, жирлек Советы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел, Совет тарафыннан үз составыннан яисә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан суд карары законлы көченә кәргәнчә сайлап куела. (3 сәг.1 Сарман муниципаль

районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

4. Әгәр жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда алты айдан да ким булмаган вакыт эчендә туктатылса, жирлек Советы карары буенча яңа башлык сайлау үткәрелергә мөмкин.

V бүлек. Жирлек башкарма комитеты

45 маддә. Жирлек башкарма комитеты – жирлекнең жирле үзидарә башкарма-боеру органы

1. Жирлек башкарма комитеты жирлекнең башкарма-боеру органы булып тора.

2 Жирлек Башкарма комитетының рәсми исеме - " Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитеты»

Кыскартылган исеме:"Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Жәлил ш.т. п. Башкарма комитеты".

3. Жирлек башкарма комитеты жирлек Советына хисап тотты һәм контрольдә тотты.

4. Жирлек башкарма комитеты мөһере, исеме язылган бланкка ия.

5. Жирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

46 маддә. Жирлек башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы жирлек Советы тарафыннан жирлек башкарма комитеты житәкчесе тәкъдиме буенча раслана.

2. Жирлек башкарма комитеты структурасына жирлек башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары, Башка вазифалы затлар һәм Башкарма комитетның тармак (функциональ) органнары керә.

3. Жирлек башкарма комитеты эшчәнлегендә, үз компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү буенча мәсьәләләрне килештереп хәл итүгә булышлык күрсәтү өчен, жирлек башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка иҗтимагый (консультатив) Советлар барлыкка килергә мөмкин. Күрсәтелгән киңәшләр жирлек башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эшләр җәмәгать башлангычларында башкарыла.

47 маддә. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Жирлек башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанслар һәм исәпкә алу өлкәсендә:

-жирлек бюджеты проекты, жирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеше планнары һәм программалары проектларын эшли;

- жирлек бюджетының үтөлешен тээмин итэ, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше программаларының һәм планнарының үтөлешен оештыра;

- жирлек бюджетының үтөлеше турында хисап, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш программаларының һәм планнарының үтөлеше турында хисап эзерли;

- жирлекнең икътисад һәм социаль өлкә торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү өлкәсендә, жирлек территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр:

- жирлекнең муниципаль милкендә булган милек белән идарә итэ, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, файдалану, эш белән тээмин итү һәм арендау буенча мәсьәләләренә хәл итэ;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, жирлек Советының киештерүенә (раславына) муниципаль милекне тартып алу, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр эзерли һәм кертэ;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында киешүләр төзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр төзүгә ярдәм итэ;

- жирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тээмин итэ, муниципаль учреждениеләр һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итэ, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен эштән азат итэ;

- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тээмин итүне һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмәне финанс белән тээмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тээмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрен сатып алуны гамәлгә ашыра;

- кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыра;

- эгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләр билгели;

- "коммерцияле булмаган оешмалар турында"1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән,теркәлгән тәртиптә, вәкаләтләре чикләрендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтэ;

- жирлек административ участогында участок полиция хезмәткәре булып эшләүче хезмәткәргә эш өчен бина тәкъдим итэ;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләгән хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан әлегә вазифа буенча бурычларны үтәгән чорда торак бина тәкъдим итә.

3) территорияль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә жирлекнең генераль планы проектын һәм башка шәһәр төзелеше документлары проектларын эзерли һәм жирлек Советына раслауга кертә, аларның тормышка ашырылуын тәмин итә;

- жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзү, төзекләндерү, капитал төзекләндерү эшләре алып барганда объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирә;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда биналарны, корылмаларны тикшерүне һәм мондый тикшерү барышында ачкыланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирүне оештыра;

- законнар белән билгеләнгән тәртиптә жирлек территориясендә жир участоклары да бирә;

- шәһәр жирлегә жирләрен файдалануны муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарға предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның әйләнә-тирәлеккә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы гамәлләр турында хәбәр итә;

- жирлек территориясендә дөвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итә;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, жирлек территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- муниципаль торак фондыннан файдалануны һәм сакланышын, әлегә фондның торак урыннарының билгеләнгән санитар һәм техник кагыйдәләр һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен муниципаль контрольдә тотат;

- жирлек торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыруны һәм эшләвен тәмин итә; Жирлек торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын, юл хәрәкәтен оештыру буенча муниципаль контрольне гамәлгә ашыра; автомобиль юлларын куллану һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра; (икенче абзац 2013 елның 16 октябрәндәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә) Сарман муниципаль районы Жәлил

шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карарлары)

- жирлек территориясендә эшләүче жәмәгать транспорты маршрутларын, хәрәкәт графикларын, тукталышларын раслый яки килештерә;
- жәмәгать транспорты тукталышлары өчен билгеләнгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;
- халыкны элемент хезмәткә белән тәмин итү өчен шартлар булдыруны тәмин итә;
- халыкка транспорт хезмәткә күрсәтү һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәткә күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыра.

5) жирлек хужалыгын һәм эшкүарлыкны үстерү өлкәсендә:

- жирлек хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра;
- кече һәм урта эшмәкәрлеккә үстерү өчен шартлар тудыра;
- социаль юнәлешле коммерцияле булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ирекле ярдәм күрсәтә.

6) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, су бүлү, халыкны Россия Федерациясә законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәмин итүне оештыра;
- жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм тормышка ашыра, аларга карата таләпләр Россия Федерациясә Хөкүмәткә тарафыннан билгеләнә
- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәткә күрсәтү хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра, базар һәм ярминкәләр оештыра;
- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мөхтаж гражданны билгеләнгән тәртиптә исәпкә алып бара;
- жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннары белән тәмин итә;
- билгеләнгән тәртиптә торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарга күчерү турында карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп кору һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таный;
- халыкка китапханә хезмәткә күрсәтүне, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне оештыра;
- халыкның күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыра
- жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итә, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чаралары үткәрүне оештыра;

- ритуаль хезмэтлэр күрсэтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тээмин итэ;

7) төзеклэндерү өлкәсендә:

- көнкүреш калдыкларын жыю, чыгару, утильләштерү һәм эшкәртүне оештыра;

- жирлек территориясен төзеклэндерү эшчәнлеген (урамнарны яктырту, территорияне яшеллэндерү, урам исемнәре һәм йортлар номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту), шулай ук жирлек чикләрендә урнашкан махсус сакланыла торган табигать территорияләре урманнарын куллану, саклау, яклау, яңадан торгызу эшчәнлеген оештыра;

- адресация объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияткә ия автомобиль юлларына, региональ яки муниципаль әһәмияткә ия автомобиль юлларына, муниципаль районның жирле әһәмияткә ия автомобиль юлларына тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исем кушу, мондый атамаларны үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыра; (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2016 елның 1 ноябрендәге 36 номерлы карары редакциясендә)

8) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тээмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә:

- жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тээмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә хокукларын бозучы дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар актларына шикаять бирә;

- жирлек торақ пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тээмин итә;

- муниципаль сайлаулар, жирле референдум эзерләү һәм үткәрүне, жирлек депутаты, жирлекнең сайлау органы әгъзасы, жирлекнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлек үзгәртеп коруга кагылышлы мәсьәләләр буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник яктан тээмин итә;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткәрү, спорт, тамаша һәм башка массакүләм жәмәгать чараларын оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыра;

- жирлек территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләренә эшчәнлеген оештыра, тээмин итә;

- кешеләрнең су объектларында куркынычсызлыгын тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау буенча чараларны тормышка ашыруны тәмин итә;

- жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыра;

- жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- милләтара һәм конфессияара килешүне ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын тормышка ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуын тәмин итүгә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

-территориаль саклау һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра, шул исәптән куркынычлылык турында халыкка хәбәр итү системаларын, Гражданнар оборонасы объектларын даими рәвештә файдалануга даими эзерлектә булышлык итүне, Гражданнар оборонасы максатларында матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын булдыруны һәм тотуны да кертеп. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2017 елның 27 февралендәге 47 номерлы карары редакциясендә)

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- милләтара һәм конфессияара килешүне ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни жайлашуына, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- шәһәр округы халкын ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәте белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирле традицион халык сәнгәтен үстерү, жирлектә халык сәнгәтен саклап калу, яңадан торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыра;

- жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклауны тәмин итә;

- жирлек халкының күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданнарның су гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр бие полосаларына ирекле үтеп керүен тәмин итә.

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль музейларның эчтәлеген тәмин итә;

- жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра.

10) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлек жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;
- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм тиешле куллануны тәмин итә;
- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисап тапшыра;
- жирлек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирлек жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларынан өстәмә файдалануны тәмин итә;

11) башка вәкаләтләр:

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләр башкаруны тәмин итә, 2011 елның 19 июлендәге 246-ФЗ номерлы «Федераль милектә булган су объектларында булдырылган ясалма жир кишәрлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» гы Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеккә төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткөрүне тәмин итә»;
- жирлек башлыгы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәмин итә;
- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;
- гражданнарны әлегә Уставның 7 статьясындагы 1 өлешенә 4 һәм 9 пунктларында каралган жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү максатларында жирлек өчен эһәмиятле булган эшләрне (шул исәптән дежур торуларны) ирекле рәвештә башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткөрүне оештыра;
- муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару, жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары турында фикер алышу, муниципаль берәмлек халкына муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше турында, аның ижтимагый инфраструктурасы һәм башка рәсми мәгълүмат житкерү өчен массакүләм мәгълүмат чаралары гамәлгә куя;
- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләренә гамәлгә ашыра;
- законнарда, әлегә Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек советы яки жирлекнең башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләреннән тыш, жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

12) терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның чагылышлары нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә жирле эһәмияткә ия мәсьәләләренә хәл иткәндә:

- терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күрсәтмәләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программаларны эшли һәм тормышка ашыра;

- муниципаль берәмлекләрдә терроризмның асылын һәм аның ижтимагый хәвефсезлеген аңлату, шулай ук граждандарда терроризм идеологиясен кабул итмәү, шул исәптән мәгълүмат материаллары, басма продукция тарату, аңлату эшләре һәм башка чаралар үткәру юлы белән мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә;

- терроризмны профилактикалау, шулай ук Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимият федераль органнары һәм (яки) башкарма хакимият органнары тарафыннан оештырыла торган аның күрсәтмәләре нәтижеләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча чараларда катнаша;

- муниципаль милектә булган яки жирле үзидарә органнары карамагында булган объектларның террорчылыкка каршы яклануына карата таләпләрне үтәүне тәмин итә;

- терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнарына аның күрсәтмәләре нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнашу мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр жибәрә;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләре нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2017 елның 27 февралендәге 47 номерлы карары редакциясендә)

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) жирлек музейларын булдыра;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

3) опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнаша;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләр хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга булышлык күрсәтә;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү буенча чараларны оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

7) муниципаль Янгын сагы булдыра;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтә;

10) инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре оештырган оешмаларга ярдәм күрсәтә»;

11) төшереп калдырылды (11 пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары белән төшереп калдырылды)

12) гражданның торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирә;

13) җирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннарны тоту һәм карап тоту буенча чаралар башкара.

14) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра (14 пункт Сарман муниципаль районының Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2016 елның 1 ноябрендәге 36 номерлы карары белән кертелде))

15) физик культура һәм инвалидлар, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә булышлык күрсәтә; (15 нче пункт Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 нче елның 14 нче сентябрендәге 103 нче номерлы карары белән кертелде)

16) "кулланучылар хокукларын яклау турында" 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законы белән каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра; (16 пункт Сарман муниципаль районының Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары белән кертелде)

3. Җирлек башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Җирлек Башкарма комитетының муниципаль контроль өлкәсендә вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру);

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контроль нәтиҗәлелеген мониторингын оештыру һәм үткәргү, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларында каралган башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамэлгә ашыру буенча функцияләр, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамэлгә ашыру, юридик затларны, шәхси эшмәкәрләрне тикшерүне оештыру һәм үткәрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата «дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамэлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында " 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

48 маддә. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе

1. Жирлек башкарма комитетын жирлек башкарма комитеты житәкчесе житәкли.
2. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнә торган жирле үзидарәнең вазыйфай заты булып тора.
3. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.
4. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе эшмәкәрлек, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнә алмый. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, идарә итү органнары, Попечительләр яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган структур бүлекчәләренә башка органнары составына керергә хокуклы түгел.
5. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы "Коррупциягә каршы көрәш турында" Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнары аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында" гы 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "аерым категориядәге затларның счетларын (кертәмнәр) ачуны һәм саклауны тәю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон, чит ил банкларында акча һәм кыйммәтле әйберләр, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки) алардан файдалану. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә))
6. Аерым оештыру-боеру функцияләрен гамәлгә ашыру өчен жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасары бар, ул шулай ук вакытлыча булмаган очракта (авыру яки отпуск белән бәйле рәвештә) жирлек башкарма

комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыра яисә үз вазыйфаларын башкару яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла алмый.

49 маддә. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү тәртибе

1. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү конкурс нигезендә үткәрелә.
Конкурс шартлары, аны үткәрү датасы, вакыты һәм урыны турында мәгълүматлар, контракт проекты конкурс уздырылган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга тиеш.
2. Конкурс үткәрү өчен Конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны җирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы җирлек Советы тарафыннан билгеләнә, ә яртысы – җирле администрация башлыгы.
3. Зат конкурс нәтижеләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан җирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына билгеләнә.
4. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе өчен контракт шартлары җирлек Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яисә Татарстан Республикасы законы белән җирлекнең җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен контрактка тапшырган очракта, Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән шартлар мәжбүри тәртиптә кертелә.
5. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе белән килешү җирлек башлыгы тарафыннан төзелә.

50 маддә. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесенә вәкаләтләре вакыты

1. Җирлек башкарма комитеты җитәкчесе белән килешү Башкарма комитет җитәкчесе вазыйфасына зат билгеләү турында Карар кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре срогы белән төзелә һәм биш ел тәшкил итә.
2. Җирлек Советының вәкаләтләре срогы чыккач, җирлек башкарма комитеты җитәкчесе билгеләнгән тәртиптә җирлек Башкарма комитетының яңа җитәкчесе билгеләнгәнче үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруын дәвам итә.

51 маддә. Башкарма комитет җитәкчесенә вәкаләтләре

Башкарма комитет җитәкчесе:

- 1) җирлек Башкарма комитетының шәхси идарә итү принципларында эшчәнлегә белән җитәкчелек итә һәм үз компетенциясенә кергән җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан үз вәкаләтләрен үтәү өчен шәхси җавап тота;
- 2) җирлекнең башкарма комитетын җирлек Советы, җирлек башлыгы, җирлекнең башка җирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләрнең, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

3) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тәкъдим итә;

4) жирлек Советы каравына жирлекнең комплекслы социаль-иқтисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

5) жирлек Советына раслауга Башкарма комитет структурасы проектын кертә, жирлек башлығы белән килештереп, жирлек Башкарма комитетының хезмәткәрләр саны һәм хезмәт өчен түләү фонды белән расланган структурасы нигезендә штат расписаниесен раслый;

6) жирлек башлығы Башкарма комитет житәкчесе урынбасарын билгели һәм азат итә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм жирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тоты, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинары җаваплылык чаралары куллана;

7) расланган бюджет нигезендә жирлек акчалары белән эш итә, жирлекнең банк учреждениеләрендә бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба, судта жирлек исемненнән жирлеккә карата дөгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле буларак чыгыш ясый:

дәүләт органнарының, жирле үзидарә органнарының яисә әлегә органнарның вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмау) нәтижәсендә физик яки юридик затка, ведомствога караган эшчәнлегә нәтижәсендә, шул исәптән дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары актларын законга яки башка норматив хокукий актка туры килми торган чыгару нәтижәсендә килгән зыянны каплау турында;

ведомство буйсынуындагы бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча финанс органы турында Нигезләмә нигезендә күрсәтелә торган субсидияры җаваплылык тәртибендә күрсәтелә.

8) жирлек башкарма комитеты тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яисә) тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылыкка ия; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзенненнән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара;

9) жирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукий актлар, шулай ук жирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукий актлар бастырып чыгара;

10) елга бер тапкырдан да ким булмаган яки жирлек башлығы таләбе буенча жирлек Советына үзенә эшчәнлегә һәм эшчәнлегә турында отчет тапшыра;

11) халыкка даими рәвештә жирлек башкарма комитеты эшчәнлегә турында хәбәр итә, жирлек башкарма комитеты хезмәткәрләре гражданның кабул итә, айга бер тапкырдан да ким булмаган гражданның кабул итә, гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) жирлекнең дәүләт һәм башка органнарында мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, жирлек башкарма комитеты исеменнән судка гариза бирә, ышанычнамә бирә;

13) законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

52 маддә. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесенең вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китүләр;

3) әлеге статьяның 2 өлеше нигезендә контрактны өзү;

4) вазыйфасыннан читләштерү;

5) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтсез дип тану;

6) суд тарафыннан вафат булган дип танылу;

7) аның законлы көченә керүе суд гаепләү карары;

8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгы туктату, чит ил дәүләте гражданлыгы туктату – Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләт гражданын сатып алырга яисә аларга яшәү төрен яисә Россия Федерациясенең халыкара килешүе катнашучысы булмаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алырга хокукы, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләте гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы;

10) хәрби хезмәткә яисә аны альтернатив граждан хезмәтенә алмаштыручы юнәлешләргә чакыру;

11) жирлек үзгәртеп корыла, шулай ук жирлек бетерелә торган очракта;

12) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә жирлек статусы югалткан;

13) жирлек чикләрен үзгәртү яки шәһәр округы белән жирлек берләшүе нәтижәсендә барлыкка килгән сайлаучыларның санын 25 проценттан артыгракка арттыру;

14) муниципаль берәмлек башлыгы, жирле администрация башлыгы вәкаләтләрен башкаручы вазыйфасына керешү.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән Контракт якларның килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

1) жирле әһәмияткә мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә, жирлек Советы яисә жирлек башлыгы контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә;

2) Башкарма комитет житәкчесе белән Контракт "коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның

чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәмәү сәбәпле, Татарстан Республикасы Президенты гаризасы нигезендә юкка чыгарылырга мөмкин", "Аерым категория затларның аерым категорияләренә Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм ия булуны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә керемнәр, чыгымнар, милек һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында Россия Федерациясә законнары нигезендә бирелә торган белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү нәтижәсендә ачыкланган". (Беренче абзац Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карарлары)

3) Башкарма комитет житәкчесе - жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартлары бозылуга бәйле.

VI бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ, ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫНЫҢ ҮЗАРА МӨНӘСӘБӘТЛӘРЕ

53 маддә. Жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнарның үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлекнең башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль тормышка ашыра.
2. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты жирлекнең икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатларында законнарда билгеләнгән, әлеге Устав формалары белән үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.
3. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны кул куелган көннән алып жиде көн эчендә жибәрәләр.
4. Жирлек советы, жирлек башлыгы жирлек башкарма комитеты житәкчесенә жирлек башкарма комитеты житәкчесенә, жирлек Башкарма комитетының башка вазыйфаи затларының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару яки үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.
5. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе жирлек Советына, жирлек башлыгына жирлек Советының хокукый актларын кабул итү, юкка чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.
6. Жирлек башлыгы жирлек башкарма комитеты житәкчесенә жирлек советының эш планнарын һәм жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә карар проектларын юллый.

7. Жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында, жирлек башлыгы үткәрә торган утырышларда жирлек башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары яки вәкаләтле затлар киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы. Язма чакыру булса, жирлек Советы утырышларында жирлек Башкарма комитетының вазыйфаи затлары катнашырга тиеш.

8. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе үткәрә торган утырышларда жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара эшчәнлегә тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

54 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлек жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр, килештерү процедураларын үткәрү юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

55 маддә. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Сайлау комиссиясе жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора. Сайлау комиссиясе муниципаль сайлаулар, жирле референдум әзерләү һәм үткәрүне, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне, жирлекне үзгәртеп коруны оештыра.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә жирлек Советы тарафыннан тәкъдимнәр нигезендә төзелә:

- Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында, Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлеген күрсәткән сәяси партияләр;

- «Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасына депутатлар сайлау турында» 2005 елның 18 маендагы 51-ФЗ номерлы Федераль законның 82.1 статьясы нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә депутат мандатлары, башка сәяси партияләр һәм башка иҗтимагый берләшмәләр тәкъдимнәре;

- яшәү, Эш, хезмәт, уку урыны буенча сайлаучылар жылышлары;

- жирлек сайлау комиссиясенең элекке составы;

- Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе;

- муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе.

Жирлек советы кергән тәкъдимнәр нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын билгеләргә тиеш:

1) Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында депутат мандатларын, шулай ук "Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутатларын сайлау турында" Федераль законның 82.1 статьясы нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның федераль исемлеген күрсәткән сәяси партияләр";

2) «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 67-ФЗ номерлы Федераль законның 35 статьясындагы 17 пунктында каралган Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә депутат мандатларын Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллекле) органында, шулай ук депутат мандатлары тапшырылган кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр.

Жирлек Советы Жирле сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә киләсе тәртиптә билгеләргә тиеш:

1) Әгәр муниципаль районның сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль комиссиягә салынмаса, жирлек сайлау комиссиясенә ике әгъзасы муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә, калган сайлау комиссиясе әгъзалары территориаль комиссия тәкъдими нигезендә билгеләнә;

2) әгәр муниципаль районның сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль комиссиягә йөкләнгән булса, жирлек сайлау комиссиясе әгъзалары территориаль комиссия тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

3) Әгәр территориаль комиссия вәкаләтләре муниципаль районның сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлек сайлау комиссиясе әгъзалары муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә.

3. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.

4. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш хокукы белән 6 әгъза составында формалаша.

5. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Жирлек сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлегә Устав, жирлек Советы тарафыннан расланган жирлек сайлау комиссиясе турында нигезләмә белән җайга салына..

7. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе вәкаләтләре Татарстан Республикасы Территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРЭ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАН-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

56 маддә. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары, юридик зат хокукларына ия булган

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына бирелә.

57 маддә. Жирлек жирле үзидарэ органнарының юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән милек һәм башка хокук һәм вазифаларны алырга һәм тормышка ашырырга, судта жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе ышанычсыз чыгыш ясарга мөмкин.

2. Юридик зат хокукларына ия жирле үзидарэ органнары-идарэ итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

58 маддә. Жирлек жирле үзидарэ органнарын финанслау

1. Жирлек жирле үзидарэ органнары эшчәнлеген финанслар белән тәмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына тормышка ашырыла.

2. Законда, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән каралган очракларда жирлек жирле үзидарэ органнары эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

IX бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАР

59 маддә. Жирлек башлыгы эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

Жирлек башлыгының социаль һәм башка эшчәнлек гарантияләре « Татарстан Республикасында депутат, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында » 2009 елның 12 февралендәге 15 ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

60 маддә. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Депутата Совета поселения, участвует в заседаниях Совета поселения и его органов при зарплате по месту работы в период исполнения поручений Совета поселения и основных социальных гарантий.

2. Членам избирательной комиссии поселения, принявший участие в работе данных органов за законодательство, в соответствии с решениями Совета поселения выплачивается денежная компенсация.

61 маддә. Жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатларының кагылгысызлык гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатлары, шул исәптән жирлек башлыклары, аларны жинаять яки административ җаваплылыкка җәлеп иткәндә, тоткарлау, арест, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр башкарганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын исәпкә алганда, оператив-эзләү чараларын үткәргәндә, федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә, жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция өчен жинаять яки административ җаваплылыкка һәм аның статусына, жирлек башлыгы статусына, шул исәптән аларның вәкаләтләре срогы чыкканнан соң да тиешле башка гамәлләр тартылырга тиеш түгел. Әлеге нигезләмә жирлек Советы депутаты тарафыннан мыскыл итү, яла ягу яки башка хокук бозулар, федераль закон белән каралган җаваплылыкка тартылу очраklарына кагылмый.

Х бүлек. ОРГАННАР ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ВӘКИЛЛӘРЕ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАР ҖАВАПЛИЛЫГЫ

62 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының җаваплылыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары, жирлектә яшәүчеләр, федераль законнар нигезендә дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы.

63 маддә. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгының, жирлек халкы алдында җаваплылыгы депутат итеп сайланган жирлек халкының ышанычын югалту нәтижәсендә килеп чыга.

2. Жирлектә яшәүчеләрнең ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы әлеге Уставның 15 статьясында билгеләнгән очраklарда һәм тәртиптә жирлек халкы кире кайтарылырга мөмкин.

64 маддә. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

Федераль закон нигезендә жирлек Советының, жирлек башлыгының Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан

Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук жирлек жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә үтәмәгән очракта, дәүләт алдында җаваплылыгы тиешле суд карары нигезендә гамәлгә ашырыла.

65 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы
Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

66 маддә. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә:
 - 1) жирлек уставы, гражданның жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлары;
 - 2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;
 - 3) әлеге Уставта каралган жирлек башлыгының, Башкарма комитетның, башка жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының хокукий актлары.
2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә һәм жирлек территориясендә кулланыла.
Башка муниципаль хокукий актлар жирле референдумда кабул ителгән әлеге Уставка һәм хокукий актларга каршы килергә тиеш түгел.
3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлар тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукий актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.
4. Муниципаль хокукий актларны үтәмәгән өчен гражданның, оешманың, җитәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплы.
5. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарда, федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларына каршы килергә тиеш түгел.
6. Муниципаль хокукий актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле тиешле муниципаль хокукий актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары суд тарафыннан, ә жирле үзидарә органнары тарафыннан үзләренә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен

гамәлгә ашыруны жайга салучы өлешендә - Россия Федерациясе дәүләт хакимиятенен вәкаләтле органы йә Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенен вәкаләтле органы тарафыннан туктатылырга мөмкин.

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукий актының гамәлдә булуы Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилнен тиешле күрсәтмәсен алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи заты тарафыннан кабул ителгән (чыгарган) жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Алынган күрсәтмәнен үтәләше турында жирле үзидарәнен башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә өч көн эчендә, ә жирле үзидарәнен вәкиллекле органнары - алар тарафыннан карар кабул ителгән көннен алып өч көннен дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

7. Эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләренә ачыклау максатларында, Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль норматив хокукий актлар белән билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган экспертизага тиеш.

67 маддә. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүләре юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарның турыдан-туры белдерүләре юлы белән башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкы турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукий акт кабул итү (чыгару) таләп ителә, күрсәтелгән акты кабул итү (чыгару) компетенциясенә кергән жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннен 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий акты әзерләү һәм (яисә) кабул итү срогын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукий актының басылып чыгу вакытын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

68 маддә. Жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукий актлар төрләре

1. Аларга йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү өчен жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары түбәндәге муниципаль хокукий актлар чыгара:

1) жирлек Советы-жирлек Советы карарлары;

- 2) жирлек башлыгы – жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары;
- 3) жирлек башкарма комитеты житәкчесе – жирлек башкарма комитеты карарлары һәм боерыклары.

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары әлеге уставларга, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

69 маддә. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, район прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары һәм гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

Жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан карау һәм кабул ителгән көнгә кадәр 10 көн эчендә норматив хокукый актлар проектлары Коррупциягә каршы экспертиза үткәрү өчен район Прокуратурасына тапшырыла. Проектлар норматив хокукый актта норматив хокукый актта коррупциоген факторларның булмавы турында бәяләмә белән тапшырыла.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар проектлары жирле үзидарә органнары тарафыннан Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә уздырыла торган жайга салу йогынтысын бәяләеләргә тиеш.

Жайлау йогынтысын бәяләү муниципаль норматив хокукый актлар проектларын нигезләмәләренә ачыклау максатларында ясала, вводящих избыточные вазыйфаларын башкаручы, тыюлар һәм чикләүләр өчен субъектларының эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә яки күтәрергә, аларны гамәлгә кертү, шулай ук нигезләмәләрен күтәрергә барлыкка килүгә нигезсез чыгымнар субъектларының эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә һәм жирле бюджетлардан.

4. Район прокуроры һәм югары дәрәжәдәге прокурорлар үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында билгеләнгәндә гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклегенә турында жирлекнең муниципаль норматив хокукый актларын үзгәртү, тулыландыру, гамәлдән чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2017 елның 27 февралендәге 47 номерлы карары редакциясендә)

70 маддә. Жирлек советының хокукый актлары

1. Жирлек советы аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәләргә тиешле кагыйдәләрен билгеләүче карарлар, жирлек башлыкларын отставкага жиберү турында карар, жирлек

Советы Регламенты һәм жирлек Советы эшчәнлеген оештыру һәм аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы тарафыннан кертелгән башка мәсьәләләр буенча башка карарлар кабул итә,

2. Жирлек Советы карарлары, жирлек территориясендә үтәлергә тиешле кагыйдәләрне билгели торган, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгаруны, жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыруны күздә тоткан жирлек Советы карарлары бары тик жирлек башлыгы инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына жирлек Советы каравына кертелергә мөмкин. Әлеге бәяләмә жирлек Советына карар проектын жирлек башкарма комитетына тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары кул кую һәм халыкка игълан итү өчен жирлек башлыгына 10 көн дәвамында жибәрелә.

71 маддә. Жирлек башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара, жирлек Советы карарларына имза сала.

Жирлек башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә жирлек уставы үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

72 маддә. Жирлек башкарма комитеты җитәкчесенә хокукый актлары

Жирлек башкарма комитеты җитәкчесе законнарда, әлеге Устав һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирле әһәмияткә мәсьәләләр һәм жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр, шулай ук жирлек Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

73 маддә. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка хәбәр итү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары кул куелган көннән соң 10 көн үз көченә керә, әгәр карарның үзе билгеләнмәгән булса.

Салымнар һәм жыемнар турында жирлек Советының норматив хокукый актлары Россия Федерациясә Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфай затларының хокукий актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, гамәлгә куючы булып муниципаль берәмлек торган оешмаларның хокукий статусын билгели торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка игълан итү) үз көченә керә.

Муниципаль хокукий актны яисә жирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми бастырып чыгару булып, аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган Вакытлы матбугатта беренче бастырып чыгару санала. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрәндәге 103 номерлы карары редакциясендә)

4. Һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары булырга тиеш: аңа кул кую датасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен – шулай ук аны кабул итү көне), теркәү номеры, хокукий актка кул куйган вазыйфай затның исеме.

5. Жирлек Советы карарлары, аның үтәлеше турындагы хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар, муниципаль хокукий актлардан яки аларның федераль закон белән чикләнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, жиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш (игълан ителгән).

6. Шулай ук муниципаль сайлаулар, жирле референдум билгеләү, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлек башлыгын сайлау мәсьәләсе буенча тавыш бирү буенча тавыш бирү турында норматив булмаган хокукий актлар һәм законнар нигезендә башка актлар рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Норматив булмаган муниципаль хокукий актлар, законнар яки әлеге Устав нигезендә мәжбүри булмаган рәсми басылып чыгу (халыкка игълан итү) аларны чыгарган органнар яки жирле үзидарә вазыйфай затларының карары буенча басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукий актның реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукий актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- жирлек жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган массакүләм мәгълүмат чараларында яисә жирлек территориясендә таралган бүтән массакүләм мәгълүмат чараларында муниципаль хокукий актның тулы текстын бастырып чыгару;

- «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүмат рәсми порталында " муниципаль хокукий актны урнаштыру (бастырып чыгару) турында (PRAVO.TATARSTAN.RU);

- жирлек халкына хокукый актның үзәкләштерелгән тәртиптә текстын, шул исәптән махсус басма чыгару рәвешендә тарату (тарату) ;

- жирлек торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмати стендларда хокукый акт текстын урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкына муниципаль хокукый актның тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

10. Муниципаль хокукый акты бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) басма МАССАКУЛӘМ мәгълүмат чарасы чыгу датасы яисә акты игълан итү даталары турында мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш, алар акты жибәрү (тарату) яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

11. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, жирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятие һәм учреждениеләрнең хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына кертү өчен жирлек башлыгы тарафыннан гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жибәрелә.

ХII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

74 маддә. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәте, жирлек бюджеты акчасы, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

75 маддә. Муниципаль милек

1. Жирлек милкендә булырга мөмкин:

1) " Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль Законда жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне, шулай ук» Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль закон нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт»;

2) федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән билгеләнгән очракларда, жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " Федераль законда каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт»;

3) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының норматив хокукый актлары нигезендә тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

76 маддә. Жирлекнең муниципаль мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү

1. Жирле үзидарә органнары, әлеге устав белән билгеләнгән Вәкаләтләрне чикләүне исәпкә алып, мөстәкыйль рәвештә жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль милек белән файдалана һәм эш итә.
2. Жирлек жирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләренең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, читләштерергә, федераль законнар нигезендә башка килешүләр төзәргә хокуклы.

77 маддә. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.
2. Муниципаль милекне файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кәргән табыш жирлек бюджетына керә.

78 маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирлек әлеге устав белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзәргә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, Хужалык жәмгыятьләре, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципальара жәмгыятьләр төзүдә катнашырга хокуклы.
2. Жирле үзидарә органнары жирлек исәменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле җавап бирәләр һәм аларның федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәләшен тәмин итәләр.

79 маддә. Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре
Жирлек жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән башкасы билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

ХІІІ бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

80 маддә. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты жирлек Советы карары рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук әлеге керемнәр һәм субвенцияләр исәбенә гамәлгә ашырыла торган жирлекләр бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.
4. Федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары белән билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисаплар тапшыралар.

81 маддә. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәләшен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәләше турындагы хисапны төзү һәм раслау, Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән таләпләрне үтәп, жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Жирле бюджет проектын төзү һәм карау, жирле бюджетны раслау һәм үтәү, аның үтәләшен тикшереп торуга, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар нигезендә жирле бюджет үтәләше турындагы хисапны төзү һәм раслау тәртибе (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә).
2. Жирлек бюджеты проектын, аның үтәләше турында еллык отчет, жирлек бюджетының үтәләше һәм жирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләренең, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында квартал саен мәгълүматлар, аларны карап тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга тиеш (халыкка хәбәр итәргә).
3. Чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә кәргән Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган жирле салымнар турында хокукый актларга үзгәрешләр кертү хакында жирлек советының хокукый актлары Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында Карар кабул ителгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.
4. Жирлек бюджеты проектын жирлек Советының муниципаль хокукый акты нигезендә өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5. Жирлек бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатыннан жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

6. Жирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә жирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты төзү:

- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә карата таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Жыенына юлламасы нигезләмәләре;

- бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- Россия Федерациясе таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре;

- социаль-икътисадый үсеш фаразы;

- озак сроклы чорга бюджет фаразлары проекты (бюджет фаразлары проекты, бюджет фаразлары проекты) ;

муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, муниципаль программаларны үзгәрешләр проектлары).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты керә.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар нигезендә составы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителгән Россия Федерациясе Бюджет кодексы, жирлек Советының муниципаль хокукий актлары нигезендә билгеләнә торган күрсәткечләр раслана.

10. Жирлек бюджеты турындагы карар белән билгеләнә:

- жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

- жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;

- бюджет ассигнованиеләрен Чираттагы финанс елына һәм чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре (төркемнәре һәм төркемчәләре һәм төркемчәләре), максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалаштырылмаган юнәлешләре), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре һәм төркемчәләре), максатчан статьялары (яисә) буенча, чираттагы финанс елына һәм чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгым төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре һәм төркемчәләре), шулай ук пландагы чыгымнар төрләре һәм (яисә) максатчан статьялары һәм (яисә, билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законы, жирлек Советының муниципаль хокукий акты белән билгеләнә;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;
- гавами норматив йөкләмэләрне үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;
- Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм (яисә) башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;
- жирлек бюджетының план чорының беренче елына шартлы расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен 2,5 проценттан да ким булмаган күләмдә, план чорының икенче елына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен 5 проценттан да ким булмаган күләмдә;
- Чираттагы финанс елына жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы;
- Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиге күрсәтелгән;
- жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Жирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә документлар һәм материаллар тапшырыла.

12. Жирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карар үз көченә керүне, шулай ук әлегә карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрен һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

13. Жирлек бюджеты турындагы карар, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексы яисә жирлек бюджеты турындагы карар белән башкасы каралмаган булса, финанс елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә һәм 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аңа кул куелганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

14. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру буенча билгеләнгән федераль законнары һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәүне, муниципаль бурыч күләме һәм структурасын, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәмин итәләр.

15. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

16. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда гамәлгә ашырыла.

Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш, федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрән финанслау өчен жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру рөхсәт ителми.

17. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

82 маддә. Муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу Дәүләт һәм муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтияжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

83 маддә. Жирлек гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә жирле әһәмияткә конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен гражданның бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салым түләүләре күләме жирлек составына кергән торак пунктның барлык халкы өчен дә (жирлек составына керә торган торак пункт) абсолют зурлыкта билгеләнә, аларның саны жирлек халкының гомуми саныннан 30 проценттан артып китә алмый һәм алар өчен түләү күләме кимергә мөмкин."(Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә)

2. Әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләренә кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенң 4.1 пунктында каралган очракларда гражданиннар жыйынында хәл ителә. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрендәге 103 номерлы карары редакциясендә)

3. Жирлек референдум карары басылып чыкканнан соң жирлек башкарма комитеты гражданның бер тапкыр түләү торган түләүләренә жыйынында карар чыгарганнан соң:

- Жирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия банкы учреждениесендә гражданның үзара салым акчаларын аккумуляцияләү өчен махсус счет ача;

- референдум карары белән каралган эшләрнең үтәлешен оештыра һәм әлеге карар белән каралган тәртиптә жирлек халкы алдында аларның үтәлеше турында хисап тотат.

4. Гражданның үзара салым акчалары жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

84 маддә. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен каплау максатларында муниципаль эчке бурыч алуны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы жирлек исеменнән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлекнең башкарма комитетына бирелә.

3. Агымдагы финанс елы башына жирлек бюджеты калдыклары агымдагы финанс елында жирлек бюджеты турындагы карар нигезендә жирлек бюджеты кытлыгын финанслауның күрсәтелгән чыганагы сыйфатында каралган акчалар күләменнән артып киткән күләмдә касса аермаларын каплатуга юнәлдерелгә мөмкин.

85 маддә. Бюджет хисабы.

Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык.

2. Жирлекнең бюджет хисапчылыгы жирлек башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисапчылыгы нигезендә төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән раслана.

4. Ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисапчылыгын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә, жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән да соңга калмыйча аңа бәяләмә эзерләү өчен жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә эзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисапчылыгын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган вакытка үткәрелә.

6. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә жирлекнең башкарма комитетына бер үк вакытта җибәрү белән Ревизия комиссиясе тарафыннан тапшырыла.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча жирлек башкарма комитеты хисап финанс елы өчен жирлек Советының хисап финанс елы өчен бюджет үтәлеше турындагы еллык хисабын, жирлек

бюджеты үтөлеше турындагы карар проектын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны теркәп, жирлек советына тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны кире каккан очракта, ул дәрәс булмаган яисә тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм 1 айдан артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турындагы хисап раслана һәм жирлек бюджеты керемнәренә, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасын күрсәтеп раслана.

Хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турындагы жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

бюджет керемнәре классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты керемнәре;

бюджет керемнәре төрләре, Керем подидлары кодлары, дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджеты керемнәре кодлары буенча жирлекләр бюджеты керемнәре классификациясе (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча чыгымнары (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы;

бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы төркемнәре, төркемчәләре, статьялары, бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы;

бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarына керә торган дәүләт идарәсе секторы операцияләрен классификацияләү.

86 маддә. Жирлекнең жирле бюджеты үтөлеше

1. Жирлек бюджеты Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек бюджеты кассаларның бердәмлегенә һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуына нигезләнә.

3. Жирлек бюджеты үтөлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетының үтөлеше жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

87маддә. Муниципальный финансовый контроль.

Жирлек советы финанс контроленең түбәндәге рәвешләрен гамәлгә ашыра: алдан контроль - бюджет турындагы карар проектларын тикшерү һәм раслау барышында; агымдагы контроль – жирлек советы утырышларында бюджет үтәлешенең аерым мәсьәләләрен карау барышында; алга таба контроль, бюджет үтәлеше турындагы хисапны карау һәм раслау барышында.

XIV бүлек. ЗАКОНЛЫЛЫК ҺӘМ ХОКУК ТӘРТИБЕ

88 маддә. Жирлекнең закон һәм хокук тәртибе мәсьәләләрендә катнашуы.

Жирлек жинаятьчелеккә каршы көрәш, хокук бозуларны профилактикалау мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының бердәм сәясәтен эшләүдә һәм тормышка ашыруда катнаша, гражданның иминлеген саклау мәсьәләләре буенча чаралар эшли һәм тормышка ашыра.

XV бүлек. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

89 маддә. Жирлек Уставы проекты эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проекты жирлек Советына жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесе, район прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.
2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелә ала. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.
3. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты, аларны карап тикшерелгән көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән Устав проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка игълан итү), жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртибе рәсми басылып чыгарга тиеш. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук, күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль берәмлек уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелә торган очракта,

гражданнарның аның фикер алышуында катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка игълан итү) таләп ителми.

4. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты буенча аларны карап тикшерү алдыннан жирлек Советы утырышында әлеге Уставның 19 статьясы нигезендә халык алдында тыңлаулар үткәрелә.

90 маддә. Жирлек уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проекты карау жирлек Советы тарафыннан жирлек Советы Регламенты нигезендә ике укылышта да ким булмаган күләмдә башкарыла.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проекты беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатларына, башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен хокукый актлар чыгару инициативасы хокукын бирә.

3. Жирлек Уставы, жирлек Советы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар билгеләнгән халык саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Муниципаль сайлауларда сайланган жирлек башлыгы хәлиткеч тавыш хокукы белән жирлек советы составына кергән очракта, жирлек башлыгының тавышы жирлек уставын, жирлек Советы депутаты тавышы буларак жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул иткәндә исәпкә алына.

4. Муниципаль берәмлек Уставын яңа редакциядә муниципаль хокукый акт белән муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында бәян итү рәхсәт ителми. Бу очракта муниципаль берәмлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган муниципаль берәмлек уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар муниципаль берәмлекнең яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчен югалталар дип таныла; (4 нче бүлек Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

5. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт тарафыннан кертелә, ул Рәсмиләштерелергә Мөмкин:

1) аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы кул куйган жирлек Советы карары йә муниципаль берәмлек башлыгы, жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкаручы үзе генә;

2) жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән һәм муниципаль берәмлек башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт белән. Бу очракта әлеге хокукый актта жирлек Советы аны кабул итү турындагы карарның реквизитлары куела. Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән жирлек Советының мондый карарына муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү рәхсәт ителми; (5 өлеш

Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары белән кертелде)

91 маддә. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар

1. Жирлек Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Карар кабул ителгәннән соң жирлек башлыгы тарафыннан законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең федераль органы территорияль органына жибәрелә.

2. Жирлек Уставы, жирлек Советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка игълан ителергә) тиеш һәм рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә. Жирлек башлыгы теркәлгән жирлекнең уставын, муниципаль берәмлек уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимият федераль органының территорияль органынан кәргән көннән жиде көн эчендә жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актны бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек Уставына кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр, жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарда туры китерү, шулай ук вәкаләтләрне, вәкаләтләр срогын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау тәртибен үзгәртү очракларыннан тыш) әлеге үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актны кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре срогы чыкканнан соң үз көченә керә. (Сарман муниципаль районы Жәлил шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 14 сентябрэндәге 103 номерлы карары редакциясендә)